ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АТОМ ЭНЕРГИЯСЫ ЖӨНІНДЕГІ АГЕНТТІГІ

АГЕНТСТВО РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН ПО АТОМНОЙ ЭНЕРГИИ

БҰЙРЫҚ

ПРИКАЗ

30.10.2026 № 129-Н/Қ

Астана қаласы

город Астана

Радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі ұлттық операторды айқындау және ол туралы ережені бекіту туралы

«Радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 7-бабы 1-тармағының 4) тармақшасына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

1. Қазақстан Республикасы Атом энергиясы жөніндегі агенттігінің «Қазақстан Республикасының Ұлттық ядролық орталығы» шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі ұлттық операторы болып айқындалсын.
2. Қоса беріліп отырған Радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі ұлттық оператор туралы ереже бекітілсін.
3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Атом энергиясы жөніндегі агенттігі төрағасының жетекшілік ететін орынбасарына жүктелсін.
4. Осы бұйрық қол қойылған күнінен бастап күшіне енеді.

Төраға **А. Сәтқалиев**

000675

Қазақстан Республикасы
Атом энергиясы жөніндегі
агенттігі төрағасының
2026 жылғы «30» 10
№129-Н/Қ бұйрығымен
бекітілген

Радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі ұлттық оператор туралы ереже

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы Радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі ұлттық оператор туралы ереже (бұдан әрі – Ереже) «Радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі – Заң) 7-бабы 1-тармағының 4) тармақшасына сәйкес әзірленді және радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі ұлттық оператордың функцияларын, құқықтары мен міндеттерін айқындайды.

2. Радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі ұлттық оператор (бұдан әрі – ұлттық оператор) – радиоактивті қалдықтарды көму жөніндегі өкілеттіктер берілген, сондай-ақ Заңға сәйкес өзге де функцияларды жүзеге асыратын заңды тұлға.

3. Ұлттық оператор өз қызметін Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүзеге асырады. Радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы қызмет атом энергиясын пайдалану саласындағы тиісті қызмет түріне арналған лицензия болған кезде жүзеге асырылады.

4. Ұлттық оператордың:

1) «Семей ядролық қауіпсіздік аймағы туралы» Қазақстан Республикасының Заңында және осы Заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, көму пункттерінің өмірлік циклінің барлық кезеңіне байланысты қызметті жүзеге асыруға және Қазақстан Республикасының аумағында көму жөніндегі жұмыстарды орындауға;

2) мемлекеттік меншіктегі не Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік меншікке беруге жататын ядролық мұра объектілерін жою және (немесе) консервациялау жөніндегі жұмыстарды орындауға;

3) «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» Қазақстан Республикасының Кодексінде, осы Заңда және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында көзделген жағдайларда уранды өндіру мен қайта өңдеу салдарын

жою, сондай-ақ осындай қызметтің нәтижесінде радиоактивті материалдармен ластанған объектілер мен құрылыс жайларды консервациялау жөніндегі жұмыстарды орындауға айрықша құқығы бар.

5. Осы Ереженің 4-тармағының 2) және 3) тармақшаларында көрсетілген жұмыстарды орындау кезінде жобалау құжаттамасына сәйкес коршаған ортаны қалпына келтіруге, радиациялық қатерді азайтуға және халық пен аумақтардың радиациялық қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған рекультивациялық іс-шаралар жүргізіледі.

6. Радиоактивті қалдықтарды көму үшін ұлттық операторға беру Заңның 18-бабының 1-тармағына сәйкес радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы уәкілетті орган (бұдан әрі – уәкілетті орган) белгілеген тәртіппен жүзеге асырылады. Радиоактивті қалдықтар қолайлылық өлшемшарттарына сәйкестігі расталғаннан кейін және радиоактивті қалдықтарды қабылдап алу-беру актісіне қол қойылған кезден бастап ұлттық оператордың меншігіне өтеді.

7. Ұлттық оператордың қызметін қаржыландыру:

1) радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу бойынша көрсетілетін қызметтер, орындалатын жұмыстар үшін сыйақылар;

2) жер қойнауын пайдаланушылар ғылыми-зерттеу, тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарды және (немесе) жер қойнауын пайдаланудың салдарын жоюды қаржыландыру ретінде бөлетін қаражат;

3) Қазақстан Республикасының бюджет заңнамасына сәйкес бюджет қаражаты;

4) Қазақстан Республикасының заңдарында тыйым салынбаған өзге де көздер есебінен жүзеге асырылады.

8. Ұлттық оператор радиоактивті қалдықтарды түзуші болып табылған жағдайларда оған Заңның 16-бабында көзделген радиоактивті қалдықтарды түзушілердің міндеттері қолданылады.

2-тарау. Ұлттық оператордың функциялары

9. Ұлттық оператор мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) сақтауға және (немесе) көмуге қабылданған радиоактивті қалдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді қамтамасыз етеді;

2) өзіне сақтауға және (немесе) көмуге берілетін радиоактивті қалдықтардың мәлімделген деректерге және қолайлылық өлшемшарттарына сәйкестігін айқындайды;

3) өзінің қарамағындағы радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу объектілерін қауіпсіз пайдалануды қамтамасыз етеді;

4) өзінің қарамағындағы көму пункттерін пайдалануды, оларға техникалық қызмет көрсетуді, оларды реконструкциялауды, жабуды және пайдаланудан кейінгі мониторингтеуді жүзеге асырады;

5) өз қызметі шегінде радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу сапасын қамтамасыз ету бағдарламаларын әзірлейді және іске асырады;

6) инфрақұрылымды дамыту жөніндегі уәкілетті органға радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу бойынша ұсыныстар енгізеді;

7) радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу объектілерін орналастыру және пайдалану қауіпсіздігіне байланысты ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарды жүргізеді;

8) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен радиоактивті қалдықтарды өтеулі негізде сақтауға және (немесе) көмуге қабылдайды;

9) көму пункттері орналасқан аумақты радиациялық бақылауды және мониторингтеуді қамтамасыз етеді;

10) өзінің қарамағындағы көму пункттері орналасқан аумақтардағы радиациялық ахуал туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік органдар мен халықтың хабардар болуын қамтамасыз етеді;

11) қоршаған ортаны қалпына келтіруге және халық пен аумақтардың радиациялық қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған рекультивациялық іс-шаралар жүргізуді қоса алғанда, ядролық мұра объектілері қызметінің салдарын жою жөніндегі жұмыстарды жүзеге асырады;

12) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өзге де қызмет түрлерін жүзеге асырады.

3-тарау. Ұлттық оператордың құқықтары

10. Ұлттық оператордың:

1) радиоактивті қалдықтарды түзушілерден және радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы жұмыстарды орындайтын ұйымдардан өзіне жүктелген функцияларды орындау үшін қажетті және жеткілікті көлемде ақпарат сұратуға және алуға;

2) уәкілетті органға радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы қауіпсіздік жөніндегі нормативтік құқықтық актілерді жетілдіру бойынша ұсыныстар енгізуге;

3) өз құзыреті шегінде радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге шарттар жасасуға;

4) радиоактивті қалдықтардың қолайлылық өлшемшарттарына сәйкес келмейтіні анықталған жағдайда оларды көмуге қабылдаудан бас тартуға;

5) атом энергиясын пайдалану саласында тиісті лицензиялары бар мамандандырылған ұйымдарды жекелеген жұмыстарды орындауға тартуға;

6) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Заңда белгіленген мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізу үшін қажетті өзге де құқықтарды жүзеге асыруға құқығы бар.

4-тарау. Ұлттық оператордың міндеттері

11. Ұлттық оператор радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу объектілерін пайдалану не радиоактивті қалдықтармен операцияларды жүзеге асыру кезінде:

1) радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу кезінде және радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу объектілерінде ядролық, радиациялық, ядролық физикалық, экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге;

2) радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу объектілерін құрудың, пайдаланудың және пайдаланудан шығарудың (жабудың) барлық кезеңінде сапаны қамтамасыз ету бағдарламаларын әзірлеуге, енгізуге және қолдауға;

3) радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу объектілерінің қауіпсіздігіне бағалау жүргізуге, оның ішінде Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жағдайларда, көлемде және мерзімділікпен оларды пайдалану кезінде қауіпсіздікті мерзімді бағалауға;

4) авариялардың алдын алу және олардың персонал, халық және қоршаған орта үшін салдарын азайту, сондай-ақ радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу объектілерінде авариялады оқшаулау және олардың салдарын жою жөніндегі шараларды әзірлеуге және іске асыруға;

5) Қазақстан Республикасының радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы заңнамасының талаптарына сәйкес радиоактивті қалдықтарды есепке алуды және бақылауды жүзеге асыруға;

6) персоналды оқытуды, қолдауды және олардың біліктілігін арттыруды қамтамасыз етуге;

7) радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу объектілерін пайдаланудан шығару (жабу) және авариялардың салдарын жою үшін қажетті қаржы қаражатының қалыптастырылуын және болуын қамтамасыз етуге;

8) Қазақстан Республикасының атом энергиясын пайдалану саласындағы заңнамасына және азаматтық қорғау туралы заңнамасына сәйкес авариялық әзірлік және ден қою жоспарларын әзірлеуге, бекітуге және жаңартылған күйде ұстауға, оларда көзделген іс-шаралардың орындалуын, персоналды оқытуды және жаттығулар өткізуді қамтамасыз етуге, ал авария жағдайында оны оқшаулау жөніндегі шараларды дереу қабылдауға, уәкілетті орган мен азаматтық қорғау органдарын хабардар етуге;

9) радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу объектілерінің өмірлік циклінің барлық кезеңінде, сондай-ақ оларды тасымалдауды қоса алғанда, радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу кезінде радиоактивті қалдықтарды және объектілерді физикалық тұрғыдан қорғауды қамтамасыз етуге;

10) радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу объектілерін жобалау құжаттамасында және лицензия шарттарында белгіленген параметрлер мен шектеулер шегінде пайдалануға;

11) ұлттық оператор жауапты болатын көму пункті жабылғаннан кейін оны пайдаланудан кейінгі радиациялық мониторингтеуді жүзеге асыруға және жабу жоспарына сәйкес рұқсатсыз кіруді болғызбау жөніндегі шараларды қабылдауға;

12) ұлттық оператор жауапты болатын көму пунктін сипаттайтын құжаттаманың, оның ішінде көмілген қалдықтардың құрамы мен көлемі, инженерлік қауіпсіздік тосқауылдары туралы мәліметтердің, жабу туралы есептер мен пайдаланудан кейінгі мониторингтеу материалдарының сақталуын қамтамасыз етуге міндетті.

5-тарау. Қорытынды ережелер

12. Радиоактивті қалдықтарды көму пункттерін жабу және пайдаланудан кейінгі мониторингтеу Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген тәртіппен жүзеге асырылады. Пайдаланудан кейінгі мониторингтеу кезеңі аяқталған соң, жабылған көму пунктінің ұзақ мерзімді қауіпсіздігін қамтамасыз ету жауапкершілігі аумағында объект орналасқан жергілікті атқарушы органға өтеді.

13. Жабылған көму пунктін сипаттайтын құжаттама Заңның 35-бабының 12-тармағына сәйкес уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен сақтауға және беруге жатады.

14. Ұлттық оператор қызметінің осы Ережемен реттелмеген мәселелері Қазақстан Республикасының заңнамасымен реттеледі.